

Heuveloordstraat 11a en 11b te Baarn

- Nader onderzoek naar vleermuizen, huismus en gierzwaluw en overige soorten -

Opdrachtgever	Hagedoorn Ontwikkeling BV
Data veldbezoeken	Diverse data 2018
Kenmerk rapport	N2018.097.2- Nader onderzoek Heuveloordstraat 11a en 11b te Baarn
Datum rapport	Oorspronkelijke versie 28 november 2018 Aangepaste versie 22 juni 2019
Auteur	K.H. Eymael
Controle	ing. J.M. de Wever

EcoTierra-ecologisch adviesbureau

Postadres: Margijnenenk 12, 7415 JZ Deventer

Bezoekadres: Loods570- Oostzeestraat 2, 7411 MD Deventer

www.ecotierra.nl

info@ecotierra.nl

0570-597418

Draagvlak voor natuur is de basis voor natuurbescherming

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaardigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven. EcoTierra- ecologisch adviesbureau is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van EcoTierra- ecologisch adviesbureau; opdrachtgever vrijwaart EcoTierra- ecologisch adviesbureau voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING

1 INLEIDING	6
1.1 AANLEIDING	6
1.2 DOELSTELLING	6
1.3 VOLLEDIGHEID ONDERZOEK	6
1.4 GELDIGHEIDSDUUR RAPPORT	7
2 ONDERZOEKSOPZET	8
2.1 BRONNENONDERZOEK	8
2.2 VELDBEZOeken	8
3 SITUATIEBESCHRIJVING	11
3.1 PLANGEBIED	11
3.2 VOorgenomen ingrepen	12
4 BEVINGINGEN ONDERZOEK	13
4.1 BEVINDINGEN BRONNENONDERZOEK	13
4.2 BEVINDINGEN VLEERMUIZEN	13
4.3 BEVINDINGEN GIERZWALUW	14
4.4 BEVINDINGEN HUISMUS	14
4.5 BEVINDINGEN STEENMARTER	14
4.6 BEVINDINGEN EEKHOORN	14
4.7 BEVINDINGEN UILEN/ ROOFVOGELS	14
4.8 OVERIGE WAARNEMINGEN	14
5 EFFECTENBEOORDELING	15
5.1 EFFECTEN VLEERMUIZEN	15
5.2 EFFECTEN GIERZWALUW	15
5.3 EFFECTEN HUISMUS	16
5.4 EFFECTEN STEENMARTER EN EEKHOORN	16
5.5 EFFECTEN UILEN/ ROOFVOGELS	17
5.6 ALGEMENE ZORGPLICHT	17
5.7 VOLLEDIGE UITSLUITING AANWEZIGHEID	17
6 CONCLUSIE	18

BIJLAGEN

1. Wettelijk kader;
2. Factsheet vleermuizen;
3. Factsheet huismus;
4. Factsheet gierzwaluw;
5. Literatuurlijst.

SAMENVATTING

In opdracht van Hagedoorn Ontwikkeling BV heeft EcoTierra- ecologisch adviesbureau aan de Heuveloordstraat 11a en 11b te Baarn een nader onderzoek naar vleermuizen, huismus en gierzwaluw uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming. Tijdens dit onderzoek is eveneens gelet op de aanwezigheid van steenmarter, eekhoorn en uilen/ roofvogels.

Het plangebied ligt binnen de bebouwde kern van Baarn en betreft de bebouwing van Heuveloordstraat 11a (villa) en 11b (loods) en bijbehorende tuin en bijgebouwen.

De initiatiefnemer is voornemens het terrein te herontwikkelen. De wens is om vier geschakelde woningen (8 woningen in totaal) te gaan ontwikkelen binnen het plangebied. Om dit te realiseren zullen alle aanwezige opstallen worden geamoveerd en enkele groenstructuren worden gerooid. In dit kader is in januari 2018 een quickscan flora en fauna uitgevoerd (Q2018.006- Quickscan flora en fauna Heuveloordstraat 11a en 11b te Baarn, EcoTierra- ecologisch adviesbureau, januari 2018).

Uit de quickscan kwam naar voren dat de aanwezigheid van vaste verblijf- en/of voortplantingsplaatsen van vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen niet uitgesloten kon worden en een nader onderzoek naar deze soorten/ soortgroep noodzakelijk was. Tevens diende er tijdens de nadere onderzoeken gelet te worden op de aanwezigheid van steenmarter, eekhoorn, vissen, amfibieën en uilen (met name ransuil)/ roofvogels. De aanwezige vijver was ten tijde van onderhavig onderzoek lek en derhalve zonder water. Vissen of voortplantingswater van amfibieën kon derhalve direct worden uitgesloten.

Het nadere onderzoek is gebaseerd op een bronnenonderzoek en diverse veldbezoeken. Deze veldbezoeken hebben op diverse data in 2018 plaatsgevonden.

De hoofdonderzoeken zijn conform de vigerende onderzoeksprotocollen en Kennisdocumenten van BIJ12 en in de juiste periode en onder geschikte weersomstandigheden uitgevoerd, zodat de te verwachten soorten waargenomen konden worden. De aan- of afwezigheid van steenmarter, eekhoorn, uilen/ roofvogels (sporen en nesten) kon tijdens de andere onderzoeken, zowel overdag als avond/ nacht en ochtend, voldoende worden vastgesteld. In totaal is het onderzoeksgebied 8 x bezocht, soms door meerdere personen per keer, gedurende de periode april- september.

Bij de start van de nadere onderzoeken was de vijver zonder water. Een visvereniging uit de buurt heeft eerst de vissen weggevangen en overgebracht naar een geschikte locatie. Hierdoor waren er geen verblijf- en voortplantingsplekken aanwezig voor vissen en amfibieën. Er is derhalve geen onderzoek naar deze soortgroepen uitgevoerd.

Tevens waren kleinere struiken en heesters en enkele bomen (die door de stormen in het najaar van 2017 en voorjaar van 2018 over Nederland trokken flink beschadigd waren) reeds gerooid. De initiatiefnemer heeft aangegeven dat dit op een zorgvuldige wijze is gebeurd, rekening houdende met de zorgplicht/ het broedseizoen en potentiële verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen. De potentiële aanwezigheid van verblijfplaatsen van uilen, boombewonende vleermuizen en eekhoorn was door deze ingreep minder aannemelijk.

Er zijn geen vaste verblijf- of voortplantingsplaatsen van vleermuizen, gierwaluw, huismus, steenmarter, eekhoorn of uilen/ roofvogels aangetroffen. Tevens betreft het plangebied geen significant foerageergebied/ functioneel leefgebied voor de onderzochte soorten.

Voor de onderbouwing van de conclusies dient hoofdstuk vijf geraadpleegd te worden.

Op basis van de nadere onderzoeken kan worden geconcludeerd dat er geen procedurele gevolgen zijn aangaande het project.

- Voor de onderzochte soorten is een ontheffing Wet natuurbescherming niet noodzakelijk omdat er geen overtreding van de verbodsbepalingen te verwachten is;
- De zorgplicht is altijd van toepassing.

1 INLEIDING

In opdracht van Hagedoorn Ontwikkeling BV heeft EcoTierra- ecologisch adviesbureau aan de Heuveloordstraat 11a en 11b te Baarn een nader onderzoek naar vleermuizen, huismus en gierzwaluw uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming. Tijdens dit onderzoek is eveneens gelet op de aanwezigheid van steenmarter, eekhoorn en uilen/ roofvogels.

1.1 Aanleiding

De initiatiefnemer is voornemens het terrein te herontwikkelen. De wens is om vier geschakelde woningen (8 woningen in totaal) te gaan ontwikkelen binnen het plangebied. Om dit te realiseren zullen alle aanwezige opstallen worden geamoveerd en enkele groenstructuren worden gerooid. In dit kader is in januari 2018 een quickscan flora en fauna uitgevoerd (Q2018.006- Quickscan flora en fauna Heuveloordstraat 11a en 11b te Baarn, EcoTierra- ecologisch adviesbureau, januari 2018).

Uit de quickscan kwam naar voren dat de aanwezigheid van vaste verblijf- en/of voortplantingsplaatsen van vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen niet uitgesloten kon worden en een nader onderzoek naar deze soorten/ soortgroep noodzakelijk was. Tevens diende er tijdens de nadere onderzoeken gelet te worden op de aanwezigheid van steenmarter, eekhoorn, vissen, amfibieën en uilen (met name ransuil)/ roofvogels. De aanwezige vijver was ten tijde van onderhavig onderzoek lek en derhalve zonder water. Vissen of voortplantingswater van amfibieën kon derhalve direct worden uitgesloten.

1.2 Doelstelling

Het doel van het nader onderzoek is vast te stellen of de voorgenomen ingrepen een overtreding van de vigerende natuurwetten tot gevolg hebben aangaande vleermuizen, steenmarter, eekhoorn en vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest.

Om dit inzicht te verkrijgen worden, onder andere, de volgende vragen beantwoord;

- welke soorten maken gebruik van het plangebied?
- zijn er binnen het plangebied vaste verblijfplaatsen van vleermuizen en/of jaarrond beschermde nesten aanwezig?
- Heeft de steenmarter een vaste verblijfplaats binnen het plangebied?
- Heeft de eekhoorn een vaste verblijfplaats binnen het plangebied?
- welke functie(s) heeft het plangebied voor de eventueel aanwezige soorten?
- hoeveel eventueel aanwezige jaarrond beschermde nesten zijn er aanwezig?
- wat zijn de gevolgen van de ingrepen (welke verbodsbepalingen worden overtreden) en zijn er mitigerende maatregelen te nemen om overtreding van de wet te voorkomen?
- dient er een ontheffing te worden aangevraagd?

1.3 Volledigheid onderzoek

Het vleermuizenonderzoek is onder andere uitgevoerd op basis van het 'Vleermuizenprotocol 2017'. Tevens zijn de onderzoeksmethodes, zoals beschreven in de Kennisdocumenten Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Gierzwaluw en Huismus van BIJ12 (versies 1.0, juli 2017) gehanteerd. Door het hanteren van het

vleermuizenprotocol, Kennisdocumenten en overig goedgekeurde inventarisatiemethodes kan bij een eventuele zienswijze worden aangetoond dat de noodzakelijke onderzoeksinspanning is verricht. Mogelijk zijn er, ondanks de volledigheid van het onderzoek, exemplaren niet waargenomen. Ondanks de meerdere onderzoeksrondes blijft er sprake van momentopnamen.

De aan- of afwezigheid van steenmarter, eekhoorn, uilen/ roofvogels (sporen en nesten) kon tijdens de andere onderzoeken, zowel overdag als avond/ nacht en ochtend, voldoende worden vastgesteld. In totaal is het onderzoeksgebied 8 x bezocht, soms door meerdere personen per keer, gedurende de periode april- september.

1.4 Geldigheidsduur rapport

Voor Habitat- en Vogelrichtlijnsoorten dient maximaal drie jaar als geldigheidsduur te worden gehanteerd (wanneer er weinig (fysieke) verandering in de situatie heeft plaatsgevonden).

2 ONDERZOEKSOPZET

Om een goed beeld te verkrijgen hoe en of het plangebied gebruikt wordt door de genoemde soorten heeft er een bronnenonderzoek plaatsgevonden en is het plangebied vervolgens meerdere malen in 2018 bezocht in de daarvoor geschikte periodes en onder de juiste weersomstandigheden.

De onderzoeken zijn door EcoTierra- ecologisch adviesbureau uitgevoerd. EcoTierra heeft ruime ervaring met het uitvoeren van onderzoeken naar vleermuizen, huismus, gierzwaluw, steenmarter, eekhoorn en uilen/ roofvogels.

Er heeft, gezien het ontbreken van water in de vijver, geen onderzoek naar vissen en amfibieën (voortplantingswater) plaatsgevonden.

Tijdens het onderzoek is tevens gelet op de aanwezigheid van algemeen voorkomende soorten, zoals egel, gewone padden en dergelijke.

2.1 Bronnenonderzoek

Voorafgaande aan het onderzoek zijn de beschikbare gegevens van digitale verspreidingsatlassen bestudeerd (quickscan).

Bewoners uit de directe omgeving zijn gevraagd naar waarnemingen die relevant konden zijn voor het onderzoek.

2.2 Veldbezoeken

Er is voor elke soort/ soortgroep een specifieke onderzoeksmethode gebruikt. De methodes worden in deze paragraaf beschreven.

Vleermuizen

Tijdens de (schemer)onderzoeken is met behulp van een batdetector, zaklamp en zoomcamera zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van vleermuizen.

Het vleermuizenonderzoek bestaat uit twee onderdelen, namelijk een visuele inspectie bij daglicht en onderzoeken tijdens de schemeruren.

Tijdens de visuele inspectie zijn elementen als vensterbanken, muren en tegels onderzocht op uitwerpselen en vegen van vleermuizen.

Tijdens de schemer/nacht onderzoeken wordt door middel en met behulp van visuele waarnemingen en een batdetector (Pettersson D230/ D240X, Batlogger M of Echo Meter Touch 2 pro en Batlogger (nemen indien noodzakelijk wordt geacht waarnemingen automatisch op voor latere analyse) onderzocht of vleermuizen gebruik maken van het plangebied.

Het onderzoek in de avondschemer is bedoeld om uitvliegende exemplaren te kunnen waarnemen. Vleermuizen warmen gedurende de dag op in hun verblijfplaats en vliegen rond de schemer uit om op jacht te gaan naar insecten. In de ochtenduren keren ze terug naar hun verblijfplaats, zodat invliegende exemplaren waargenomen kunnen worden. Gedurende de onderzoeken wordt tevens gelet op sociale roepen en baltsgedrag.

Als richtlijn is het 'Vleermuizenprotocol, maart 2017 gehanteerd, opgesteld door o.a. het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Dit houdt bijvoorbeeld in dat wanneer Laatvlieger wordt verwacht er extra avondonderzoeken plaatsvinden en wanneer de Gewone grootoorvleermuis wordt verwacht de onderzoeken eerder starten of langer doorgaan.

De onderzoeken naar de paarverblijven zijn voor zonsondergang ingezet en minimaal 3 uur lang doorgezet. Dit is gedaan om ook uitvliegende exemplaren te kunnen waarnemen. De vleermuisonderzoeken zijn uitgevoerd in de juiste periode en onder geschikte weersomstandigheden, zodat eventueel aanwezige vleermuizen waargenomen konden worden. Dit houdt globaal in dat de temperatuur minimaal 7 °C en de windkracht maximaal 4 (5) Beaufort was. Tevens viel er niet meer dan lichte regen. In verband met huismus en gierzwaluw zijn de avondonderzoeken ruim voor zonsondergang gestart.

Gierzwaluw

Het onderzoek naar de Gierzwaluw is uitgevoerd zoals beschreven in het Kennisdocument Gierzwaluw van BIJ12 (versie 1.0 juli 2017). Dit Kennisdocument schrijft drie onderzoeken in de periode 1 juni- 15 juli voor.

In de avonduren (vanaf circa 20.00 tot een half uur na zonsondergang) is gelet op exemplaren die terugkeerden naar hun nest of zogenaamd aan het “bouncen” waren (mogelijk nest).

In de ochtenduren, na het vleermuisenonderzoek, is gelet op uitvliegende exemplaren. Tevens is na elk vleermuisenonderzoek “getaped”. Tapen is het afspelen van gierzwaluwengeluid om een reactie vanuit het nest te ontlokken.

Huisumus

Het onderzoek naar de Huisumus is uitgevoerd zoals beschreven in het Kennisdocument Huisumus van BIJ12 (versie 1.0 juli 2017). Dit Kennisdocument schrijft twee onderzoeken in de periode 1 april- 15 mei voor.

Steenmarter, eekhoorn en uilen/ roofvogels

Voor, tijdens en na de reeds genoemde nadere onderzoeken is eveneens gelet op sporen (veren, braakballen, uitwerpselen, eetsporen, prooidieren en dergelijke), nesten en exemplaren van steenmarter, eekhoorn en uilen.

Vissen en amfibieën

Er heeft geen onderzoek plaatsgevonden naar vissen en amfibieën daar er geen water in de vijver meer aanwezig was en de vijver lek was. De aanwezigheid van vissen en voortplantingswater van amfibieën was derhalve uitgesloten. Wel is gelet op exemplaren die het plangebied mogelijk als landhabitat gebruiken.

Onderzoeksdata en informatie

Datum/ tijd	Tijdstip	Aantal onderzoekers	Onderzochte soort	Onderzochte functie	Weersgesteldheid
18-04-2018 13.00- 15.15	Overdag	1	Huisumus Eekhoorn Steenmarter Uilen/ roofvogels	Nest/ exemplaren Nest/exemplaar/sporen Sporen	24°C, droog, 1 Bft, zonnig
16-05-2018 12.15- 15.00	Overdag	2	Huisumus Eekhoorn Steenmarter Uilen/ roofvogels	Nest/ sporen Nest/ exemplaren Nest/exemplaar/sporen Sporen	18°C, droog, 2 Bft, zonnig
31-05-2018 20.00-00.30	Avond	2	Vleermuis Gierzwaluw Steenmarter Uilen/ roofvogels	Zomer-/kraamverblijf Nest Exemplaar/ sporen Nest/ sporen	21°C, droog, 1 Bft, half bewolkt

14-06-2018 03.00-05.45	Ochtend	1	Vleermuis Gierzwaluw Steenmarter Uilen/ roofvogels	Zomer-/kraamverblijf Nest/ sporen Exemplaar/ sporen Nest/ exemplaar/sporen	8°C, droog, 1 Bft, helder
28-06-2018 20.15-00.30	Avond	1	Vleermuis Gierzwaluw Steenmarter Uilen/ roofvogels	Zomer-/kraamverblijf Nest Exemplaar Exemplaar/nesten/ sporen	23°C, droog, 3 Bft, helder
14-07-2018 20.30-00.00	Avond	2	Vleermuis Gierzwaluw Steenmarter Uilen/ roofvogels	Zomer-/kraamverblijf Nest Exemplaar/ sporen Exemplaar/ sporen	17°C, droog, 2 Bft, bewolkt
23-08-2018 20.30-00.30	Avond	1	Vleermuis Steenmarter Uilen/ roofvogels	Zomer-/paarverblijf Exemplaar Exemplaar	21°C, droog, 3 Bft, bewolkt
17-09-2018 19.30-23.00	Avond	1	Vleermuis Steenmarter Uilen	Zomer-/paarverblijf Exemplaar Exemplaar	20°C, droog, 1 Bft, helder

Tabel 1: Onderzoeksdata en informatie veldbezoeken.

3 SITUATIEBESCHRIJVING

3.1 Plangebied

Het plangebied ligt binnen de bebouwde kern van Baarn en betreft de bebouwing van Heuveloordstraat 11a (villa) en 11b (loods) en bijbehorende tuin en bijgebouwen.

Afbeelding 1: Situering plangebied (bron: Webkaart Utrecht).

Foto: Locatie bij schemer.

3.2 Voorgenomen ingrepen

De initiatiefnemer is voornemens het terrein te herontwikkelen. De wens is om vier geschakelde woningen (8 woningen totaal) te gaan ontwikkelen binnen het plangebied. Om dit te realiseren zullen alle aanwezige opstallen worden geamoveerd en enkele groenstructuren worden gerooid. De aanwezige vijver had ten tijde van de onderzoeken geen water meer.

De ingrepen vinden plaats in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden.

Afbeelding 2: Gewenste toekomstige situatie. (Bron: Hagendoorn ontwikkeling BV en IMOSS).

4 BEVINGINGEN ONDERZOEK

Hieronder worden de bevindingen van de onderzoeken besproken, allereerst de bevindingen van het bronnenonderzoek en vervolgens de bevindingen van het veldonderzoek.

4.1 Bevindingen bronnenonderzoek

In de geraadpleegde verspreidingsatlassen zijn geen waarnemingen gevonden die specifiek voor het plangebied gelden.

4.2 Bevindingen vleermuizen

In deze paragraaf worden de bevindingen aangaande vleermuizen besproken.

Zomerverblijf

Er zijn tijdens de veldbezoeken geen in- of uitvliegende exemplaren gezien. Er zijn eveneens geen uitwerpselen in, aan of nabij de opstallen aangetroffen.

Tijdens één avondonderzoek was er snel na zonsondergang een gewone dwergvleermuis aanwezig binnen het plangebied. Dit exemplaar kwam vanuit het noorden aangevlogen. Het snelle verschijnen kan duiden op een zomerverblijf nabij het plangebied.

Kraamverblijf

Er zijn tijdens de veldbezoeken geen in- of uitvliegende exemplaren waargenomen en zeker geen grotere hoeveelheden exemplaren.

Tevens zijn geen sporen aangetroffen, uitwerpselen aan muur en op de grond) die duiden op aanwezigheid van veel exemplaren.

Paarverblijf

Tijdens de najaarsonderzoeken zijn binnen het daadwerkelijke plangebied geen baltsende vleermuizen aangetroffen. Ook zijn er tijdens deze onderzoeken geen uitvliegende exemplaren waargenomen. Derhalve zijn er geen paarverblijven te verwachten. Er werden wel baltsgeluiden van gewone dwergvleermuis waargenomen bij de straat. Een mannetje vloog hier zijn baltsvlucht. Er is echter geen enkele binding met de te slopen opstallen aangetoond.

Winterverblijf

Zomer- en/of paarverblijven kunnen een aanwijzing zijn dat de aanwezige individuen de locatie ook als winterverblijf gebruiken. Er zijn echter geen vaste verblijfplaatsen aangetoond.

Er heeft geen specifiek onderzoek naar massawinterverblijven plaatsgevonden. Door de constructie/ het karakter van de opstallen (niet hoger dan 10 meter, geen massa aan steen en dergelijke) was een dergelijke functie ook niet te verwachten. Er zijn bij het eerste najaarsonderzoek (23 augustus) ook geen aanwijzingen, zoals zwermende exemplaren, aangetroffen die zouden kunnen wijzen op een massawinterverblijf.

Foerageergebied

Tijdens de avonden werd door een enkel exemplaar van de gewone dwergvleermuis en een enkel exemplaar van laatvlieger gefoerageerd bij de groenstructuren in en nabij de tuin. Tevens is een voorbij vliegende rosse vleermuis waargenomen.

Vliegroute

Er zijn geen vaste vliegroutes vastgesteld. De groenstructuren langs de weg zullen wel gebruikt worden door exemplaren om te navigeren.

4.3 Bevindingen gierzwaluw

Er zijn geen in- of uitvliegende exemplaren waargenomen en er is geen reactie gekomen op het zogenaamde tapen. Nesten van deze soort zijn derhalve niet te verwachten.

Wel komt de soort in de directe omgeving voor. Tijdens de onderzoeken werd er ook boven het plangebied gefoerageerd. De aanwezige exemplaren verdwenen rond schemer echter achter de woningen.

4.4 Bevindingen huismus

Tijdens het onderzoek zijn geen huismussen waargenomen, dus nesten van deze soort zijn niet te verwachten. Tevens zijn er geen sporen, zoals stro onder pannen en fecaliën, waargenomen. Volgens de buurman komen er binnen het plangebied ook geen huismussen voor, wel in de omgeving. Het plangebied betreft ook geen significant foerageergebied voor exemplaren in de omgeving.

4.5 Bevindingen steenmarter

Er zijn in de tuin en in de opstallen geen sporen (latrines, markeerpoepjes, prooi-resten en dergelijke) of exemplaren waargenomen tijdens de onderzoeken. Een vaste verblijfplaats van de steenmarter is derhalve niet te verwachten.

4.6 Bevindingen eekhoorn

Er zijn geen nesten/verblijfplaatsen of exemplaren van deze soort waargenomen tijdens de onderzoeken. Tevens zijn er geen eetsporen gevonden die kunnen duiden op de aanwezigheid van een eekhoorn. Een vaste verblijfplaats van de eekhoorn is derhalve niet te verwachten.

4.7 Bevindingen uilen/ roofvogels

Er zijn geen uilen of roofvogels waargenomen binnen en rondom het plangebied. Ook zijn er geen nesten/verblijfplaatsen of braakballen/ fecaliën aangetroffen.

Door de storm van vorig jaar waren enkele bomen deels afgebroken. In dit kader zijn meerdere bomen voor de veiligheid gekapt en enkele groenstructuren gerooid voordat de nadere onderzoeken begonnen waren. Het kappen van de bomen en het rooien van de groenstructuren zijn zorgvuldig en buiten het broedseizoen gebeurd. Door het kappen en rooien was het plangebied minder geschikt voor uilen.

4.8 Overige waarnemingen

Tijdens de onderzoeken zijn twee gewone padden waargenomen bij de ingang van het plangebied. Er zijn geen egels, muizen of reptielen gezien.

5 EFFECTENBEOORDELING

In het kader van de Wet natuurbescherming is nagegaan of vaste verblijf- en voortplantingsplaatsen door de ingreep worden aangetast (verwijderd, ongeschikt gemaakt) of dat er kans bestaat dat de onderzochte soorten worden verontrust, verjaagd of gedood.

5.1 Effecten vleermuizen

Vleermuizen zijn beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming op basis van het feit dat de soort is opgenomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn.

De Wet natuurbescherming bevat een aantal verboden handelingen die van toepassing zijn op vleermuizen, onder andere:

1. Het is verboden vleermuizen in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden deze dieren opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van deze dieren te beschadigen of te vernielen.

(Bron: Kennisdocument Gewone dwergvleermuis, BIJ12, versie 1.0, juli 2017).

Er zijn geen vaste verblijf- of voortplantingsplaatsen van vleermuizen aangetoond.

Het functionele leefgebied, zoals foerageergebied en essentiële vliegroutes, wordt door de ingreep niet aangetast.

De voorgenomen ingrepen zullen derhalve geen negatief effect hebben op vleermuizen. Er hoeft geen ontheffing Wet natuurbescherming te worden aangevraagd.

Uit voorzorg zijn in april 2018 al meerdere vleermuiskasten opgehangen in de directe omgeving, in het geval er een verblijfplaats aanwezig zou zijn. Tevens zullen de woningen natuur-inclusief worden gebouwd. Dit houdt onder andere in dat er voor soortgroepen als vleermuizen verblijfplaatsen worden gecreëerd. Tevens zullen de te realiseren tuinen dienst kunnen gaan doen als foeragegebied.

5.2 Effecten gierzwaluw

De gierzwaluw is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming op basis van het feit dat de soort is opgenomen in Bijlage II van de Vogelrichtlijn. De gierzwaluw staat vermeld op de lijst met vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn (RVO, 2009). Op deze lijst vallen de gierzwaluwnesten onder categorie 2 “nesten van deze semikoloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar” (zie bijlage 5 Jaarrond beschermde nesten). De gierzwaluw staat niet vermeld op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels (2004).

De Wet natuurbescherming bevat een aantal verboden handelingen die van toepassing zijn op alle inheemse vogels. De wet verbiedt onder andere:

1. het opzettelijk doden of vangen van vogels (artikel 3.1 lid 1);
2. het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels, of het wegnemen van nesten (artikel 3.1 lid 2);
3. het rapen en onder zich hebben van eieren van vogels (artikel 3.1 lid 3);
4. het opzettelijk storen van vogels (artikel 3.1 lid 4);

5. het bezit, het vervoer en de handel in vogels, dood of levend, dan wel delen of producten daarvan (artikel 3.2).

(Bron: Kennisdocument Gierzwaluw, BIJ12, versie 1.0, juli 2017).

Er zijn geen jaarrond beschermde nesten van de gierzwaluw aangetoond.

Het functionele leefgebied, zoals foerageergebied, wordt door de ingreep niet aangetast.

De voorgenomen ingrepen zullen derhalve geen negatief effect hebben op gierzwaluwen en hun functionele leefgebied.

Er hoeft geen ontheffing Wet natuurbescherming te worden aangevraagd.

Tevens zullen de woningen natuur-inclusief worden gebouwd. Dit houdt onder andere in dat er voor soorten als de gierzwaluw verblijfplaatsen worden gecreëerd.

5.3 Effecten huismus

De huismus is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming, op basis van het feit dat de soort deel uitmaakt van 'alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het Europese grondgebied van de Lidstaten waarop het Verdrag van toepassing is' (artikel 1 van de Vogelrichtlijn). De huismus staat vermeld op de lijst met vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn (RVO, 2009). De nesten van huismussen vallen onder categorie 2 van vogelnesten "nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar" (zie bijlage 5 Jaarrond beschermde nesten).

De huismus staat tevens als gevoelig vermeld op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels (2004). De landelijke staat van instandhouding wordt beoordeeld als matig ongunstig.

De Wet natuurbescherming bevat een aantal verboden handelingen die van toepassing zijn op alle inheemse vogels. De wet verbiedt onder andere:

1. het opzettelijk doden of vangen van vogels (artikel 3.1 lid 1);
2. het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels, of het wegnemen van nesten (artikel 3.1 lid 2);
3. het rapen en onder zich hebben van eieren van vogels (artikel 3.1 lid 3);
4. het opzettelijk storen van vogels (artikel 3.1 lid 4);
5. het bezit, het vervoer en de handel in vogels, dood of levend, dan wel delen of producten daarvan (artikel 3.2).

(Bron: Kennisdocument Huismus, BIJ12, versie 1.0, juli 2017).

Er zijn geen jaarrond beschermde nesten van de huismus aangetoond.

Functionele leefgebied, zoals foerageergebied, van nabij voorkomende exemplaren wordt door de ingreep niet significant aangetast.

De voorgenomen ingrepen zullen derhalve geen negatief effect hebben op huismussen.

Er hoeft geen ontheffing Wet natuurbescherming te worden aangevraagd.

Tevens zullen de woningen natuur-inclusief worden gebouwd. Dit houdt onder andere in dat er voor soorten als de huismus verblijfplaatsen worden gecreëerd. Tevens worden de tuinen groen ingericht, onder andere met hagen en dergelijke waardoor weer nieuw leefgebied zal ontstaan.

5.4 Effecten steenmarter en eekhoorn

Er zijn geen sporen, nesten/ verblijfplaatsen en/of exemplaren waargenomen. Overtreding van de Wet natuurbescherming wordt niet verwacht.

5.5 Effecten uilen/ roofvogels

Er zijn geen jaarrond beschermde nesten of verblijfplaatsen van uilen/ roofvogels aangetoond. Tevens zijn er geen veren, braakballen, plukplekken en dergelijke aangetroffen. Het plangebied betreft geen significant functioneel leefgebied, zoals foerageergebied. Derhalve wordt er geen belangrijk functioneel leefgebied aangetast door de ingreep.

De voorgenomen ingrepen zullen geen negatief effect hebben op uilen/ roofvogels. Er hoeft geen ontheffing Wet natuurbescherming te worden aangevraagd.

5.6 Algemene zorgplicht

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet. Eventueel aanwezige dieren dienen de kans te krijgen om te vluchten. De zorgplicht houdt ook in dat er zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de periode waarin wordt gewerkt (buiten kwetsbare voortplantings- en overwinteringsperiode). Er kunnen in gebouwen ook algemeen voorkomende soorten broeden, zoals koolmees. Bij voorkeur vinden de versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen van vogels plaats (seizoen loopt globaal van maart tot en met juli, duiven kunnen ook nog later broeden).

Wanneer het noodzakelijk is om ingrepen binnen het broedseizoen te laten plaatsvinden is het noodzakelijk dat voorafgaande aan de uitvoering is vastgesteld dat er door de ingrepen geen bezette nesten worden verstoord of vernietigd.

5.7 Volledige uitsluiting aanwezigheid

De onderzoeken zijn conform de vigerende protocollen en onderzoeksstrategieën uitgevoerd opdat aantoonbaar is dat er voldoende zorg in acht is genomen om de te verwachten soorten te kunnen waarnemen/ aantreffen. Het blijft echter natuur en het is nooit geheel uit te sluiten dat er, ondanks de voldoende onderzoeksinspanning, toch een exemplaar aanwezig is (in onderhavige situatie zal dit met name een vleermuis betreffen omdat deze een verborgen leven leiden en regelmatig van verblijfplaats kunnen wisselen). Bij het aantreffen van een exemplaar dienen de werkzaamheden ter plaatse en rondom de verblijfplaats direct gestaakt te worden en dient er een ter zake kundige ingeschakeld te worden.

6 CONCLUSIE

Op basis van het nader onderzoek is beoordeeld of er procedurele gevolgen zijn betreffende de vigerende (natuur)wetgeving.

Voor toelichting bij de conclusie dient hoofdstuk vijf geraadpleegd te worden.

Conclusie	
Soorten	Vleermuis Er zijn geen jaarrond beschermde vaste verblijfplaatsen van vleermuizen vastgesteld. → Er zullen door de beoogde ingrepen geen vaste verblijfplaatsen verloren gaan. Tevens zal er geen aantasting van het functionele leefgebied plaatsvinden.
	Gierzwaluw Er zijn geen jaarrond beschermde nesten vastgesteld. → Er zullen door de beoogde ingrepen geen nesten verloren gaan. Tevens zal er geen aantasting van het functionele leefgebied plaatsvinden.
	Huismus Er zijn geen jaarrond beschermde nesten vastgesteld. → Er zullen door de beoogde ingrepen derhalve geen nesten verloren gaan. Tevens zal er geen aantasting van het functionele leefgebied plaatsvinden.
	Steenmarter en eekhoorn Er zijn geen sporen, beschermde verblijfplaatsen, nesten of exemplaren van steenmarter of eekhoorn waargenomen. → Er zullen door de beoogde ingrepen derhalve geen verblijfplaatsen verloren gaan.
	Uilen/ roofvogels Er zijn geen jaarrond beschermde nesten vastgesteld. → Er zullen door de beoogde ingrepen derhalve geen nesten verloren gaan. Tevens zal er geen aantasting van het functionele leefgebied plaatsvinden.
	Amfibieën en vissen Er heeft geen gericht onderzoek naar deze soortgroepen plaatsgevonden daar er geen water meer aanwezig was in de vijver.

Op basis van de nadere onderzoeken kan worden geconcludeerd dat er geen procedurele gevolgen zijn aangaande het project.

- Voor de onderzochte soorten is een ontheffing Wet natuurbescherming niet noodzakelijk omdat er geen overtreding van de verbodsbepalingen te verwachten is;
- De zorgplicht is altijd van toepassing.

BIJLAGE 1

WETTELIJK KADER

Hieronder wordt het wettelijke kader en de toepassing op ruimtelijke ingrepen beschreven aangaande onderzochte soorten

Wet natuurbescherming (Wnb)

De Wet natuurbescherming kent een apart beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn, een apart beschermingsregime voor soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn en een apart beschermingsregime voor andere soorten, die vanuit nationaal oogpunt beschermd worden. Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden. Alle vogels, in totaal ruim 700 soorten, zijn (beschermd). Daarnaast worden ongeveer 230 overige Europese en nationale soorten beschermd.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Bron: Brochure Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, ministerie EZ, versie 1.3 december 2016).

Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen

worden gevegd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is.

Vleermuizen

Vleermuizen zijn beschermde inheemse diersoorten die in de Wet natuurbescherming opgenomen zijn in paragraaf 3.2 Wnb (bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, diersoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd). Op grond van de artikelen 3.5 lid 2 en 3.5 lid 4 is het onder meer verboden om beschermde inheemse diersoorten opzettelijk te verontrusten of voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen of te vernielen. Tot vaste rust- en verblijfplaatsen worden locaties gerekend waarin zich kraamkolonies, paarverblijven, overwinteringsplaatsen en verblijven van (groepen) mannetjes bevinden. Belangrijke migratie- en vliegroutes en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier (vooralsnog) ook onder.

Wanneer een gebodsbepaling van de Wnb wordt overtreden, dient men mitigerende maatregelen te nemen om het te verwachten negatieve effect zoveel mogelijk te beperken of te voorkomen. Tevens dient er een ontheffing van de Wnb aangevraagd te worden.

Jaarrond beschermde nesten

De Gierzwaluw en de Huismus zijn beschermde inheemse diersoorten die in de Wet natuurbescherming opgenomen zijn in paragraaf 3.1 Wnb (EU-Vogelrichtlijn). Aangaande vogels is het volgens artikel 3.1 lid 2 verboden om opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen of nesten weg te nemen, volgens artikel 3.1 lid 4 en 5 is het verboden om opzettelijk vogels te verstoren, tenzij de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

Het nest van een vogel is de plaats of ruimte die een vogel gebruikt voor het leggen en uitbroeden van de eieren en, voor zover het geen nestvlinders betreft, het grootbrengen van de jongen. Onder nest moet ook de inhoud en de functionele omgeving daarvan, voor zover het broedsucces van vogels daarvan afhankelijk is, worden inbegrepen.

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat een nieuw nest te maken en gebruiken hun nest niet als vaste rust- of verblijfplaats. Dergelijke nesten voor eenmalig gebruik genieten buiten het broedseizoen niet de bescherming van de Wnb.

Nesten van de Gierzwaluw en Huismus vallen ook buiten het broedseizoen onder de definitie van 'vaste rust- of verblijfplaatsen'. Deze nesten zijn daarom, voor zover ze niet permanent verlaten zijn, jaarrond beschermd. Derhalve is, bij overtreding van de verbodsbepalingen, ontheffing nodig van genoemde artikelen met betrekking tot de vaste rust of verblijfplaatsen van de soort. De soorten zijn niet opgenomen in de het verdrag van Bern (bijlage II). Wanneer een verbodsbepaling van de Wnb wordt overtreden, dient men mitigerende maatregelen te nemen om het te verwachten negatieve effect zoveel mogelijk te beperken of te voorkomen. Tevens dient er een ontheffing van de Wnb aangevraagd te worden.

BIJLAGE 2

FACTSHEET VLEERMUIZEN

Vleermuizen zijn nachtdieren. Ze worden actief wanneer de schemer invalt. Overdag slapen de meeste vleermuizen, of ze houden zich bezig met lichaamsverzorging. In het najaar daalt het insectenaanbod en maken vleermuizen zich klaar voor een winterslaap.

Vleermuizen hebben een netwerk van verschillende verblijfplaatsen door het jaar heen. Zo worden verblijfplaatsen als winterverblijf, kraamverblijf en/of paarverblijf gebruikt. Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouw- en boombewonende soorten.

Vaste rust- en verblijfplaatsen van de gebouwbewonende soorten kunnen onder andere plekken onder dakpannen, spouwmuren en zolders zijn.

Potentiële verblijfplaatsen vleermuizen (bron: Handreiking verblijfplaatsen zoeken, Vleermuis Werkgroep Nederland).

Boombewonende soorten zijn te vinden in spechtengaten, holle oude bomen of achter loszittend boomschors.

Het gebruik van het soort verblijfplaats is afhankelijk van de soort. Zo zijn de Gewone dwergvleermuis en de laatvlieger echte gebouwbewoners. De rosse vleermuis is weer voornamelijk te vinden in bomen.

Ook wordt een verblijfplaats vaak wisselend gebruikt gedurende het ja

BIJLAGE 3

FACTSHEET HUISMUS (VOGELBESCHERMING NEDERLAND)

Factsheet

HUISMUS

Eieren leggen	Broeden	Jongen vliegvlug na
5 dagen	11-12 dagen	17 dagen
In totaal 33-34 dagen van eileg tot vliegend jong		

KALENDER

De huismus is een honkvaste en sociale vogel die jaarrond in groepen leeft.

Maart

Aanvang broedseizoen

- Start nestbouw en reparatie oude nesten.
- Broedt onder dakpannen en in kieren en gaten van gebouwen. Is afhankelijk van bebouwing voor nestgelegenheid. Broedt in mindere mate ook in nestkasten (ook van andere soorten zoals gierzwaluw).
- Koloniebroeder. Grotere kolonies (meer dan 25 broedpaar) hebben een beter broedresultaat dan kleine kolonies. Kolonies kleiner dan 10 paar zijn voor hun voortbestaan afhankelijk van toestroom van exemplaren uit andere kolonies.

April - september

Broedseizoen

- Twee tot drie legsels per jaar, met per legsel 4-6 eieren.
- Om de soort in stand te houden is een tweede legsel noodzakelijk.
- De jongen krijgen de eerste twee weken vooral insecten, veelal bladluizen, te eten. Het broedsucces is daarmee ook sterk afhankelijk van voldoende eiwitrijk voedsel (insecten en hun larven) in de directe omgeving.

Oktober - december Na het broedseizoen

December - februari Winter

- Standvogel, de huismus trekt in de winter niet weg.
- Jonge huismussen verspreiden zich in de regel niet meer dan 1 kilometer van de geboorteplaats.
- Omschakeling naar plantaardig voedsel (90%).
- In stedelijk gebied is de huismus sterk afhankelijk van het voedsel dat mensen aanbieden, al dan niet bewust.
- De nesten worden als verblijf- en slaapplek gebruikt.

- Groenblijvende struiken en klimplanten worden gebruikt als gezamenlijke rust- en slaapplek.
- De nesten worden vooral in koude periodes ook als verblijf- en slaapplek gebruikt.

Inrichting

Beheer

Er zijn diverse speciale neststenen en -kasten voor huismussen in de handel.

Plaats bij nieuwbouw of renovatie standaard:

- Meerdere neststenen ingemetseld in de gevel.
- Meerdere neststenen/-kasten aan de buitenmuur onder een overstek of dakgoot (met RVS-schroeven).
- Een speciaal ontwikkelde Vogelvide in plaats van vogelschroot achter de onderste rij dakpannen.
- Zorg dat de vliegopening op het noorden of oosten hangt.

- De nesten hoeven niet schoongemaakt te worden.

Binnen een straal van 100 tot 200 meter, bij voorkeur minder, van de nestplaats moet het hele jaar rond aanwezig zijn:

- Natuurlijke voedselbronnen: groenstroken of bermen met inheemse kruiden, grassen en onkruid.
- Water en zandige grond (om een zandbad te kunnen nemen).
- Voldoende schuilplaatsen in de vorm van inheems groen zoals bomen, (groenblijvende) hagen en klimplanten en (stekelige) struiken op enkele meters afstand van de voedselbronnen, water en zandbad.

- Snoei buiten het broedseizoen en snoei niet alles in hetzelfde jaar (maar om en om).
- Gebruik geen gif tegen insecten of onkruid.

Zie ook
maatregelfactsheet:

- Bermen en groenstroken
- Nieuwbouw
- Renovatie
- Na-isolatie

Kolonies bij kinderboerderijen, maneges, dierentuinen, terrasjes, stations en dergelijke zijn vaak de laatste bolwerken van huismussen in het stedelijk gebied. Rond deze bolwerken bevinden zich vaak andere deelkolonies. Het behoud van deze laatste bolwerken is essentieel voor het behoud van de soort. Ruimtelijke wijzigingen in de directe omgeving van deze bolwerken kunnen effect hebben op de populatie.

De meeste jonge huismussen verspreiden zich na het broedseizoen in de directe omgeving (minder dan 1 kilometer). Als men het aantal kolonies wil uitbreiden, is het belangrijk om binnen een straal van 1 kilometer van een huidige kolonie voorzieningen te treffen.

Deze factsheet is mede tot stand gekomen met financiële steun van:

Barbara Eveline Keuning Stichting

Provincie Noord-Brabant

Wettelijke bescherming

De huismus is een beschermde soort. De nesten van de huismus zijn jaarrond beschermd en mogen niet weggenomen of vernietigd worden. Een ontheffing van Gedeputeerde Staten van de betreffende provincie is nodig, bijvoorbeeld bij renovatie- of isolatiewerkzaamheden aan gebouwen met nesten van huismussen. Huismussen zijn zeer gevoelig voor verstoring van hun nest en zullen, als het wordt verstoord, niet meer terugkeren. Voor specifieke maatregelen kan ook een gedragscode worden opgesteld. Voor meer informatie, kijk op www.vogelsendewet.nl

BIJLAGE 4

FACTSHEET GIERZWALUW (VOGELBESCHERMING NEDERLAND)

Eieren leggen	Broeden	Jongen vliegvlug na
Max. 10 dagen	18 - 22 dagen	40 - 42 dagen

In totaal 60 -70 dagen van eileg tot vliegend jong

KALENDER

Gierzwaluwen doen bijna alles vliegend, ze verlaten het luchtruim alleen om te broeden.

Eind april - begin mei
Aankomst

- Terug uit overwinteringsgebied in Afrika.
- Voor nestplaatsen volledig afhankelijk van gebouwen: broedt in spleten en gaten in muren, en onder dakpannen.
- Zeer plaatsrouw, keert elk jaar terug naar eenmaal bezette nestplaatsen.
- Koloniebroeder.

Mei - juli
Broedseizoen

- Doorgaans één legsel per jaar, 2-3 eieren.
- Voedsel: vliegende insecten en zwevende spinnen.
- Zoekt voedsel rond de nestplaats boven grote open wateren, boven steden en dorpen en boven weilanden tot meerdere kilometers van het nest.
- Vangt in het broedseizoen 20.000 insecten per dag voor zichzelf en de jongen. Een gierzwaluwgezin is per broedseizoen goed voor het verdelgen van ruim één miljoen insecten.
- Als ze jongen hebben, maken ze een voedselbal van alle gevangen insecten, waarin wel 300 insecten kunnen zitten. De jongen worden dus maar af en toe gevoed, maar wel met veel insecten ineens.
- Vocht halen ze uit insecten. Bij zeer warm weer willen ze wel eens vliegend water scheppen in lage vlucht over het wateroppervlakte.

Deze factsheet is te downloaden van www.vogelbescherming.nl/stadsvogelfactsheets

Tweede helft juli -
september
Najaarstrek

Half augustus -
half april
Overwintering

- Weersomstandigheden zijn sterk van invloed op de start en daarmee op het einde van het broedseizoen. Bij een koud en nat voorjaar start de eileg later en kunnen er tot begin augustus nog jongen uitvliegen.
- Weersomstandigheden hebben ook effect op het broedsucces.
- In jaren met warm en zonnig zomerweer vliegen gemiddeld 2,1 jongen per paar uit. In koude en natte jaren gemiddeld maar 0,9 jong per paar.
- Broedvogels trekken weg als de jongen op punt staan uit te vliegen (soms al vóór het laatste jong uitvliegt).
- Doortrek van noordelijke broedvogels vindt plaats tot in september.

- Verblijft in Afrika.
- Overwintert in het Congobekken tussen Mali en Congo en maakt van daaruit enorme uitstappen naar Mozambique of de Sahel.
- Leeft van vliegende insecten rond onweerswolken en regenbuien.

Inrichting		Beheer
	• Er zijn diverse speciale neststenen en -kasten voor gierzwaluwen in de handel. • Plaats bij nieuwbouw of renovatie standaard meerdere neststenen ingemetseld in de gevel. • Er zijn ook neststenen en -kasten die aan de buitenmuur bevestigd kunnen worden. Bevestig deze met RVS-schroeven. • Speciale gierzwaluw dakpannen kunnen alleen gebruikt worden op ongeïsoleerde daken, omdat het anders te warm wordt.	• Bij renovatie moeten de neststenen zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke nestingen geplaatst worden.
	• Hang meerdere nestkasten op onder een overstek of dakgoot. Nestelt vaak met meerdere paren bij elkaar. • Zorg dat de vliegopening op het noorden of oosten hangt. • Hang de kasten zo hoog mogelijk op, maar met een minimale hoogte van 3 meter. • Zorg dat de aanvliegroute vrij is van obstakels, zoals bomen of vlaggenmasten. • De omgeving rondom de nestplaats is minder relevant, omdat de gierzwaluw zijn voedsel in de lucht vangt. Wel moeten er voldoende insecten zijn.	• Het kan een tijd duren voordat de vogels een nieuwe nestlocatie vinden. Dit is te stimuleren door gierzwaluwgeluiden af te spelen op de nieuwe nestlocatie. • De nestruimte hoeft niet te worden schoongemaakt. • Het gebruik van insecticiden heeft een negatief effect op de voedselsituatie van alle insectenetende vogels, waaronder de gierzwaluw.

Zie ook
maatregelfactsheet:

- Nieuwbouw
- Renovatie
- Na-isolatie

Deze factsheet is mede tot
stand gekomen met financiële
steun van:

Barbara Eveline Keuning Stichting

Provincie Noord-Brabant

Wettelijke bescherming

De gierzwaluw is een beschermde soort. De nesten van de gierzwaluw zijn jaarrond beschermd en mogen niet weggenomen of vernietigd worden. Een ontheffing van Gedeputeerde Staten van de betreffende provincie is nodig, bijvoorbeeld bij renovatie- of isolatiewerkzaamheden aan gebouwen met nesten van gierzwaluwen. Voor specifieke maatregelen kan ook een gedragscode worden opgesteld. Voor meer informatie, kijk op www.vogelsendewet.nl

Uitgave 2018

Meer informatie: www.vogelbescherming.nl/gierzwaluw
Of stel uw vraag via www.vogelbescherming.nl/contact of 030 - 69 37 700

INT33

BIJLAGE 5
LITERATUURLIJST

Broekhuizen S, e.a., Atlas van de Nederlandse zoogdieren, uitgeverij KNNV, Utrecht 1992

Dijkstra V, R. Janssen, J. Buys & T. van der Meij, 2008. Handleiding voor het monitoren van vleermuizen op zolders. Zoogdiervereniging VZZ, Arnhem 2008

Limpens H, K. Mostert, W. Bongers, Atlas van de Nederlandse vleermuizen, K.N.N.V, Utrecht 1997

Limpens H e.a., Brochure; Met vleermuizen onderweg, Dienst Weg- en Waterbouwkunde en de VZZ, Delft 2004

Limpens H, e.a, Brochure Vleermuizen, bomen en bos, SVB en VZZ, Arnhem 2003

Lange, R, A. van Winden, P. Twisk, J. de Leander & C. Spee, Zoogdieren van de Benelux, Herkenning en onderzoek. Jeugdbondsuitgeverij, 's Graveland 1986

Netwerk Groene Bureaus (NGB), Zoogdiervereniging, Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN), Vleermuizenprotocol

Schober, W. & E. Grimmberger, Gids van de vleermuizen van Europa, Azoren en Canarische eilanden, Tirion, Baarn 2001

Twisk P, e.a. Folder; Vleermuizen in en rondom het huis, Zoogdiervereniging i.s.m. Brabants Landschap, Landschapsbeheer Friesland en Stichting Landschapsbeheer Zeeland, 2009

Internet:

www.vleermuis.net
www.vleermuizenindestad.nl
www.vogelbescherming.nl
www.zoogdiervereniging.nl

Kennisdocumenten BIJ12, versie 1.0, juli 2017

Huismus
 Gierzwaluw
 Gewone dwergvleermuis
 Ruige dwergvleermuis